

Úryvek z druhé knihy Josefa ZACHY s názvem:

Náš kraj – naše dědina RADOŠOV

Jde o kapitolu, kde autor vzpomíná na dobu druhé světové války. Text nebyl nijak upravován, pouze přepsán do Wordu.

A ty rekvisice a prohlídky!

Měl jsem jednou též s menší komisí po vesnici jít. Myslel jsem si, bude to dobré, k nám třeba nepůjdou. A když, tak to bude mírné. Ale oni ti z okresu prvně skočili k nám, vše jak se patří prohledali, skákali a železnou tyčí do slámy píchali, není-li tam něco schované. A potom teprve jsme šli po vsi. No, to i bylo správné.

V roce 1939 byla rozpuštěna čsl. armáda. Rozešli se vojáci po práci, řadu důstojníků pak rozmístili po okresních úřadech a z nich tvořili i rekvisiční komise. Chybou pro nás bylo, že lidi ty dali dohromady, ale ti se velice často neznali a sobě nevěřili. Věděli co je, cítili s námi, ale svůj krk si také chránit museli.

S nimi byli nejméně dva němečtí důstojníci a naši četníci. Ale i ti němečtí důstojníci již měli války dost a viděli, jaká je na frontách situace. Viktoria – vítězili jsme, hlásily nám zprávy, ale vojska německá zatím stále vítězně ustupovala. Ale kobyla před posledním vydechnutím nejvíce kope!

Jak ty kontroly nakonec probíhaly? Již den nebo dva před rekvisicí byla tajná zpráva z okresu – vždyť tam byli naši čeští lidé – kdy prohlídka přijde. Šikovný starosta s pomocníky zařídil, by se komisi hned ráno připravila dobrá svačina a po skončení neb v poledne pořádný oběd. Obešli vesnici, kdo měl zabito tak maso, jinde vejce a jiné potraviny. Snesli jsme to do hostince a tam hostinská paní Procházková jim pohoštění a nasycení připravila. Zbytky si rádi páni z komise domů s sebou pobrali. S nasyceným žaludkem každá práce lépe jde, proběhly i prohlídky u nás bez velikých nějakých potíží. Něco se přece muselo najít a pro erár zabavit, ale nebylo to nikdy tragické. Staly se ovšem případy v okolí, že se schované obilí našlo, zabavilo a hospodář byl vzat do vězení. Třebas v Panské Lhotě u Motáčků.

Bylo tak i v březnu roku 1944. Situace a kontroly se znovu přiostrhovaly. Doma nebylo jisté něco schovávat, neb kontroly důkladně vše prohlížely. Byla nám předem důvěrně nahlášena opět rekvisice. Již večer vezli si dva do Cahového houští u fořtovny něco schovat. Jeden u toho hlídal do půlnoci, druhý zas do rána. Vezli jsme též na Záhorské do houští na fůře obilí i mouku asi dvě hodiny před rozedněním schovat. Do Močidel jela také fůra, na Sýčka další a v Křípku bylo cítit dalšího.

Vsunout musím jednu noční jízdu do mlýna, na kterou snad nezapomenu. Bylo to na jaře r. 1944. Situace ostrá jako břitva. Dobrý mlynář Karel Kremláček (v Kamenici) nechal se umluvit a nám radošovským semlet slíbil. Do předem připravených pytlů nám mouku nachystal, abychom byli ze mlýna co nejdříve pryč. Dovezli jsme pšenici, ale pytel více pro jednu ženu od nás, co měla muže zavřeného. Toto však bylo navíc a nepřipraveno. Přimluvila se paní mlynářka, deset minut jsme se zdrželi a mouku ji též vzali. A těch 10 minut zpoždění nás zachránilo!

Jeli jsme pro klamání kolejí po silnici k Brodku, a potom robotní cestou na silnici třebíčskou. V tom ale přes Urbánků kopec vyšlehly silné kuzele světel od auta. Žádné jiné jezdit nesmělo, jen policejní německé. Ustrnuli jsme hrůzou. Zajeli jsme právě do hlubokého vývozu a byli jsme i s povozem kryti. Auto přejelo. Rychle jsme přejeli silnicí přes kopec kolem Urbánkových, a až jsme byli na pastvisku V Mokřích, teprve

jsme volněji vydechli. Druhý den byla neděle, teprve jsme uvažovali, jaké by to mělo hrozné pro nás následky, kdybychom se s Němci srazili. Těch deset minut po tu tehdy ubohou ženu nás zachránilo!

Na druhé straně vesnice vozilo se do houští lesa a skrýší také. Nechalo se to na vozech, jindy i saních a koně se vzali domů. Večer po prohlídce vozilo se to zase domů. Šel jsem z hlídky po humnech domů a tam na humnech za taras, jinde zas pod mez do trní i jiní sousedé uklízeli pytle obilí.

Lehko se to dnes píše, ale tehdy se hrůzou tmulo, kdyby se to snad prozradilo. Na začátku dubna 1945 přišla opět kontrola po obilí a mase do vsi. Ale bylo to již celé jakoby zakřiknuté. To již s nimi nebyli naši četníci z čechtínské stanice, neb tuto tu noc přepadli partyzáni - vzali tam starostu obce Josefa Cahu před sebe a žádali otevření stanice. Tam si vzali nějaké zbraně a četnické obleky. Kontrola potravin a obilí proto prošla dosti hladce.

Ovšem, při těch rekvizicích se leckdy u někoho na něco špatně schovaného přišlo, a to bylo někdy i bez náhrady zabaveno. Ony někdy pouhé maličkosti ukázaly, kde by mohlo být něco schováno. Třeba svítilí hlavičky hřebíků v příbedří, ráno ještě zatloukané, když se tam v noci tajně za ně obilí neb mouka schovávala. Na dvou jízdních kolech si Veselovi hoši dopravili metrák pšenice do mlýna a domů z něj mouku. Kolo celé zamoučněné i s řemenem, kterým měli pytle přivázané, nechali stát na zápraží u vrat. Každý si lehce domyslel, od čeho to je.

K lepším stránkám kontrol nutno připsat i toto. Přešla jedna část pracovní kontroly, v té době po dobré svačině. Dobře to dopadlo, ale přes ně šla kontrola vyšší. Zástupce okresu Rus ing. Akindimov a německý důstojník. Přišli do stáje a tam se německému rytmistru líbili koně – naše fukse – a náš inženýr tam pobídl děvče, ať více češe krávy. Podívali se po dvoře a v klidu odešli.

Přišel s kontrolou náš dobrý vrchní strážmistr Bzonek z Čechtína. Šli hlavně po obilí a to hlavně po větších hospodářstvích. Kontrola zjišťovala počet osob i zásoby mouky a obilí. On se mě ptá: Kde máte co uschováno, řekněte! On tam ale kontrolu nevedl. Řekl, že tam nic není.

Byla ještě na okrese stálá hospodářská kontrola. Byli to naši četníci Stránský a Jurák. Každý měl půl okresu. Nejprve byl u nás Stránský. Našel u Křečků nepřihlášené kůzle, museli zaplatit 1000 Kč pokuty. Nějakou činnost museli prokázat, ale nebyl to kriminál anebo ještě horší sankce. Jindy šel po silnici od Chlumu k Brancouzům, a ze mlýna vezli Markovi několik pytlů mouky, ovšem bez lístku. Na voze vezl též tři sousedy od nás. Vrátil je, mouku museli zavézt k Němci obchodníku v Francouzích Rýdlovi a propadlo to ve prospěch Říše. Proč vozil s sebou několik lidí, z kterých měl četník strach z prozrazení? Kdyby jel sám, jistě by dopadl lépe, ne-li dobře.

Po čase četníkům půlky okresu zase vyměnili. Přišel k nám druhý četník Jurák k Šabackom. Tam našel o jedno prase více. Nebylo tam malých dětí a lidí cizích, neudal to! Řekl jen: „Po válce mi to dosvědčíte“. Dosvědčili mu to, ale zavřený byl přece.

Těžký to byl život ve válce pro nás pro každého. Jedno velké dobro pro náš národ bylo, že prezident Dr. Hácha – ač mu to lidé ani neuznali – přičinil se u Hitlera, že naši chlapci nebyli na vojnu povoláni, třebaže válka kolem nás v celé hrůze procházela a zuřila.